

ДРУГИ ШЕСТОМЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ РАДНОГ ПАКЕТА 2

Основне активности током реализације Радног пакета 2 усклађене су са његовим основним исходима:

D2.2. Извештај: *Циркуларна економија у развојним стратегијама ЕУ (M17)*

Током теренског истраживања установљено је да постоји сразмерно низак степен познавања основних појмова који су предмет пројекта (одрживи развој, европске стратегије, циркуларна економија) те пројектни тим усваја предлог да се наведени материјал објави у форми **едукативно-информативне брошуре**. Брошура је конципирана на начин прилагођен испитаницима и широј заједници у руралним срединама, на које је пројекат фокусиран.

Члан пројектног тима задужен за припрему и штампање брошуре: Проф. Др Симонида Вукадиновић

Брошура је припремљена по пројектном плану у септембру 2023 (M6), одштампана и дистрибуирана на местима промоције пројекта. Осим тога, представљена је и на Првом округлом столу који је одржан 23.11.2023 у Врднику:

<https://www.educirc.rs/radni-paketi/>

D2.3. Монографија: *Циркуларна економија у стварању новог привредног идентитета Републике Србије (M18)*

Утврђено је да се назив и могући садржај ове монографије у многоме поклапа са монографијом која је исход Радног пакета 3. Имајући наведено у виду, као и чињеницу да су основе економског развоја углавном непознате циљној групи испитаника и становницима руралних средина (што је непобитно утврђено током анкетања испитаника) пројектни тим усваја предлог да се **изврши промена** и да се припреми и објави монографија под називом: „Политика економског развоја“, са поглављем које ће појаснити место и улогу циркуларне економије у политици економског развоја друштва.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРОМЕНЕ

Саледавањем актуелних прописа Европске уније који се тичу Зеленог договора, као и Зеленог договора за Западни Балкан (који је потписала и Република Србија - [file:///C:/Users/User/Documents/Downloads/Leaders%20Declaration%20on%20the%20Green%](file:///C:/Users/User/Documents/Downloads/Leaders%20Declaration%20on%20the%20Green%20Deal.pdf)

[20Agenda%20for%20the%20WB.pdf](#)), јасна је чињеница да се очекују велике промене у погледу модела економије.

Традиционални линеарни модел економије се замењује циркуларним - што је велика промена, која је на самом зачетку у Републици Србији. Детаљније о томе сам говорила на РТВ Војводина дана 25.02.2024:

<https://www.educirc.rs/prikaz-rezultata-terenskog-istrivanja-u-ruralnim-sredinama-republike-srbije-u-emisiji-brazde-na-rtv-vojvodina/>

Имајћи наведено у виду, крајње је неопходно да се конципира монографија која ће дати допринос постављању темеља за наведену промену у српском економском идентитету, што и јесте назив и свеобухватни циљ пројекта.

Композицију монографског дела чини анализа конвенционалних и савремених политика економског развоја на националном и локалном нивоу. Акцент је стављен на актуелну етапу економског развоја, карактеристичну по растућем значају знања и иновација у процесу производње и императиву изградње зелене економије која, поред осталог, подразумева транзицију линеарног на циркуларни модел производње.

Данас доминантни линеарни модел производње дугорочно је неодржив будући да су расположиви природни ресурси ограниченог карактера. Линеарни модел производње доприноси повећању емисије штетних гасова, расту загађења земљишта, вода, неплодних земљишних површина и отпада који генерише индустријска производња и пољопривреда, грађевинарство, као и доминантни облици потрошачке културе и и постојећи начин живота. Због тога је од изузетне важности прелазак на циркуларну економију, модела производње који подразумева одрживо трошење доступних природних ресурса, као и њихову прераду и обликовање у финалне производе или полупроизводе на одрживи начин.

Након описа развојних аспеката стандарних економских политика оличених у монетарној и фискалној политици, посебна пажња у монографији је посвећена сагледавању развојних димензија иновационе политике, политике локалног и руралног развоја. У монографији се посебно апострофира суштински значај политике одрживог развоја и императив изградње зелене економије са освртом на место модела циркуларне економије у остваривању циљева одрживог развоја.

Концепт циркуларне економије у свом фокусу има модел производње и потрошње који подразумева мању употребу по дефиницији ограничених природних ресурса, ефикасније управљање отпадом као сировином, свођење загађења на минимум. Кључну улогу у процесу изградње циркуларне економије има привреда кроз примену нових производних и пословних модела. Подржавајућу, а не ретко и иницијалну улогу у процесу транзиције ка циркуларној економији има држава.

Концепт циркуларне економије посебно је применљив у руралном сектору. Транзиција традиционалне руралне привреде на модерну руралну привреду подразумева масовну примену циркуларног модела производње као квалитетно новог обрасца производње и

потршње у руралном сектору. Такав начин производње је у нераскидивој вези с процесом модернизације руралних друштава који води формирању новог идентитета становништва руралних средина.

Имајући у виду чињеницу да су становници млађе старосне доби по правилу најзначајнији покретачи досадашњих промена у привреди и друштву, логично је да они буду и главни актери транзиције ка циркуларној економји у целни, и посебно у руралном сектору Републике Србије. Прихватањем својеврсног циркуларног изазова од стране произвођача у руралном сектору који у свом пословању примењују принципе циркуларне економије и одрживог развоја у функцији је очувању животне средине и исказивања најшире бриге за друштвену заједницу.

Члан тима задужен за припрему D2.3. Монографија: *Политика економског развоја* (M18): Проф. др Андреа Андрејевић Панић. Припремљен је и усвојен нацрт садржаја монографије.

D.2.4. Монографија: *Циркуларна економија као покретач за оснаживање младих у руралним подручјима* (M19)

Монографија се у великој мери поклапа са материјалима који се припремају за младе у другим радним пакетима, а резултати истраживањатомком пријекта су указали на потребу да се изврши **промена** у виду замене за много кориснији и употребљивији исход:

„Предикциони модел за процену капацитета српске економије за циркуларност“, са припадајућим Водичем за употребу.

У фокусу истраживања су руралне средине и пољопривреда, али се наведени Модел може примењивати и на остале секторе економије Републике Србије.

Предвиђени Модел је иновативног карактера.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРОМЕНЕ

Током теоријског и теренског истраживања уочен је низак степен упознатости са могућностима које савремене информатичке технологије нуде у погледу моделирања промена које су у фази предвиђања и процене њихове применљивости, као и последица које би наведена промена имала.

Увођење концепта циркуларне економије у српску економију је потпуна новост. Са друге стране, примена информатичких технологија омогућава моделирање које уважава висок степен неизвесности – што је реалност српске и светске економије. Увођење комплексних промена (што циркуларна економија свакако јесте) захтева претходне анализе и моделирање сценарија, како би се сагледали сви ефекти које би спровођење наведене промене могло да има на краћи, средњи и на дужи рок.

Моделирање ове врсте никада није рађено за Републику Србију, а биће спроведено уз помоћ експерата разних профила. Интересовање колега са других универзитета да учествују у развоју наведене методологије је велико, уз исказано интересовање представника надлежних министарстава и покрајинске управе.

Пројектом је одобрена куповина аналитичког софтвера који ће бити тестиран и искоришћен у ову сврху, а одабрани чланови пројектног тима су присуствовали обуци од стране произвођача софтвера.

Пројектни тим сматра да је *Предикциони модел* представља иновативни резултат пројекта, који је побудио интересовање и пре почетка реализације пројекта. Наиме, током приказа пројекта пред панелом рецензената у Фонду за науку, уочено је да је овај пројектни резултат изазвао посебно интересовање рецензената.

Израда *Предикционог модела* је најављена приликом сваке промоције пројекта, као и на једном скупу којем је присуствовао Проф. др Радовн Пејановић, који је такође изразио интерес да буде упознат са активностима у овој области.

Предвиђено је да *Предикциони модел* користе пре свега доносиоци одлука на нивоу локалних самоуправа, покрајине и Републике Србије, како би могли да процене ефекте доношења одређених одлука у области преласка на циркуларни модел економије, и то пре него што их имплементирају.

Указује се на след пројектних активности које се односе на нови пројектни резултат:

За израду *Предикционог модела* је купљен софтвер (М2).

Обука за коришћење софтвера за моделирање је била у М3.

Анализа варијабли које утичу на моделирање се ради од М4-М12 (научни радови су у складу са тим конципирани у публиковани).

Теренско истраживање потребно за израду *Предикционог модела* је завршено у М12.

Израда *Предикционог модела са Водичем за употребу* је предвиђено до краја М18.

Тестирање *Предикционог модела са Водичем за употребу* и представљање је предвиђено након М18, па до краја пројекта и након тога, са унапређивањима.

Наведени *Предикционо модел* ће даље служити за припрему D 4.9. Елаборат: Центар знања о циркуларној економији (М24), као и за рад Центра након завршетка трајања пројекта.

Члан пројектног тима задужена за израду „Предикциони модел за процену капацитета српске економије за циркуларност“, са припадајућим Водичем за употребу.: Проф. др Мирјана Радовановић.

Овај материјал је сачињен уз финансијску подршку Фонда за науку Републике Србије. За садржину овог материјала искључиво је одговоран Универзитет Едуконс у Сремској Каменици и та садржина не одражава ставове Фонда за науку Републике Србије.